

Syyslukukauden 1978 opiskelin Uumajassa Svenska institutetin stipendiaattina. Instituutin puolesta minulle oli järjestetty asunto yliopiston keskeisimmältä asuntola-alueelta, jossa asui runsaasti suomalaisiakin. Opiskelijoiden vapaa-ajan vieton seuraamiseen paikka oli hyvä, sillä parin sadan metrin päässä oli seudun ostos- ja palvelukeskus, jossa oli myös opiskelijaravintola Krogen.

Laivamatkat

Uumajan yliopiston kymmentuhantiseen opiskelijajoukkoon kuului noin 900 suomalaista. Heistä suuri osa ylitti Merenkurkun kotimatkoillaan; toiset viikottain, toiset kerran lukukaudessa. Jos joku oli unelmoinut miellyttävistä laivamatkoista, joiden aikana voi muun mukavan ohella palvota Bacchusta, hänen haaveensa rapisivat viimeistään toisella matkalla. Ensiksikään laivoilla anniskeltu alkoholi ei ollut halpaa opiskelijan kukkarolle. Toiseksi laivamatkat olivat usein myrskyisiä: sai olla onnellinen, jos pääsi perille uhraamatta Ahdille.

Opiskelijoilla näytti olevan yleensä tapana ottaa matkan aikana grogi tai pari ”vatsahermosten rauhoittamiseksi”. Raikas alkoholiton juoma — ”ehdottomasti kahdella kirsikalla” — kuului taas toisten aperitiivi- ja seurustelujuomasuosikkeihin. Laivamatkoilla juopottelijat olivat muita kuin opiskelijoita.

Opiskelijaravintolassa

Uumajassa opiskelijoiden suosima ravintola Krogen poikkesi suomalaisista lähinnä vain hinnoiltaan. Suosittu se oli nähtävästi monenlaisten ohjelmiansa ansiosta. Hinnat olivat melkoiset: pelkkä sisäänpääsy maksoi 12 kruunua ja tuoppi ruotsalaista olutta samoin 12 kruunua. Kun tähän lisäsi vaaterahan, Krogeniin pistäytyminen kevensi kukkaroa vähintään 25 kruunun verran halvinpanakin iltana.

Jos ravintolasta lähti ennen klo 21:tä, sisäänpääsymaksu palautettiin. Köyhien opiskelijoiden kannalta hyvä puoli oli myös se, että jos Krogenista poistui klo 22:n jälkeen, sinne sai palata, eikä uutta sisäänpääsymaksua peritty, mikäli tulijalla oli illan leima kädenselässään. Systemeeri kehitti kahta asiaa: Krogenin sisäänpääsyileimöiden vääreennystaitoa ja paukkujen nopeata ottamista.

Parin arki-illan havaintojen mukaan tunnelma

ravintolassa oli vapaa, mutta rauhallinen. Tilaisuuksien luonteet lienevät vaikuttaneet ilonpitoa vaihtelevasti, sillä musiikkiesitysten kuuntelu ja ohjelmien seuraaminen vaativat verrattain virkeitä aivoja. Viikonvaihteet olivat levottomampia. Krogeniin oli jatkuvasti kymmeniä metrejä pitkä jono, jossa remuttiin enemmän kuin itse ravintolassa. Jonon henki vaikutti usein samanlaiselta kuin suosittuun suomalaisen tanssiravintolan ulkopuolella: samoja perkeleitä ja saatanointia huudettiin kuten Suomessakin.

Käytäväjuhlat ja muu ilonpito

Uumajassa tutustuin asuntoloiden käytävissä ja yhteiskeittiöissä järjestettyihin juhliin, joihin osallistuivat ainakin järjestävän käytävän asukkaat samoin kuin ylä- ja alapuolella asuvat. Tällaisia kemuja pitivät sekä suomalaiset että ruotsalaiset. Juhlien yleisyys riippui ratkaisevasti käytävän asukkaiden juomahaluista, sillä varsinaisiin ”korridorfesteihin” liittyivät jonkinasteiset juomingit. Etenkin perjantai-iltana alkaneet käytäväjuhlat saattoivat olla kosteita ja kestävä aamuun asti.

Rajuja käytäväjuhlia oli harvoin. Pienehköt, rauhalliset illanistujaiset, joissa käytettiin vain vähän alkoholia tai ei lainkaan, olivat tavallisia viikonloppuisin. Silti arki-iltoinakin voitiin sortua reippaisiin pirskeisiin. Suomalainen Lauri kertoi näin:

”Täysin suomenkielinen ryhmämme oli saanut tentittäväkseen hankalan teoksen. Päätimme, että kukin lukee osan kirjasta ja minun luonani tehdään koko jutusta tiivistelmä. Sovimme myös, että työn jälkeen otettaisiin pienet.

Tiivistelmä oli valmis parissa tunnissa. Hätäisimmät olivat jo korkanneet votkapullon, ja Keijo jakeli laseja tyytyväisenä sekä piti itsekin hyvin puolensa. Juttelimme helpottuneina niitä, näitä ja haimme lisää pulloja. Keitimme kahvit ja pistimme stereot soimaan. Väkeä ja viinaa kerääntyi lisää ja lopulta juhlimme kolmessa huoneessa. Keijo sammui ensimmäisenä Kirstin kämppään. Kannoimme Keijon minun sänkyyni ja otimme pari mukia ensimmäisen tipahtaneen kunniaksi. Armas putosi sitten ja kannettiin vessaan selviämään, koska hän yritti silloin tällöin. Lassen pelasti sammumiselta hänen heilansa, joka tuli kahdentoista kieppeillä ja talutti pojan neitsytkammioonsa. Raili sai päähänsä, että

hänen ruotsalainen ystävänsä piti saada mukaan ja lähti etsimään tätä, mutta sukelsi lumihankeen. Jaska ja Timo kantoivat Railin tämän huoneeseen. Tyttö otti vielä ryypyn, mutta nuukahti sitten. Maija-Liisa ajoi nyt kaikki pojat huoneesta ja oli kuulemma sitten riisunut Railin ja pistänyt hänet muitten tyttöjen auttamana vuoteeseen.

Viinat loppuivat yhden paikkeilla. Tuntia myöhemmin toikkaroivat kaikki pystyssä pysyneet asuntoihinsa. Ajattele, koko ryhmämme ilmestyi aamulla luennoille, vaikka se vaikeata olikin!”

Laurin ryhmä oli vastuuntuntoinen. Jäsenistä oli huolehdittava samoin kuin opinnoista, vaikka alunperin kohtuulliseksi suunniteltu illanistujainen oli muuttunut ryyppyjuhlaiksi. Opintojen lopettamisen syynä alkoholin käyttö tuskin on ollut monellakaan suomalaisella. Eräs neljättä vuottaan opiskeleva suomalainen kertoikin, ettei hän tiennyt yhtään tapausta, jossa opiskelu olisi kariutunut alkoholin käyttöön. Rahavaikeudet ja mielenterveydelliset syyt sekä kielitaidottomuus ovat sen sijaan nostaneet monen suomalaisen tien pystyyn Uumajassa.

Rahantekoa ja rellestystä

Vanha hokema suomalaisten kovasta työnteosta ja railakkaasta ryyppäämisestä piti paikkansa opiskelijamaailmassakin. Toista vuotta yliopistossa opiskeleva Kalevi kuvasi omaa näkemystään:

”Olen jo kolme vuotta elättänyt itseäni Suomessa ja Ruotsissa. Tentit ovat menneet läpi kerta ja laaki. Saan opintolainan Suomesta ja iltatöillä tulee 1 000 kruunua kuussa. Viikonloppuisin haetaan Systembolagetista vähän hapanta, jos ei kukaan kaveri ole tuonut laivalta, saunotaan, pelataan ja ryyppätään, ellei seuraavalla viikolla ole ikäviä tenttejä. Suomalaisten seurassa tietysti. Välillä on joku svenski mukana. — Mitä täällä muutakaan tekisi? Krogen on

tietysti vaihtoehto, mutta niillä hinnoilla ei paljon istuskella.”

Kalevi oli poikkeus, sillä suomalaisopiskelijoiden paras raittiuspoliisi oli rahapula. Rahojen riittävyys lienee ollut suurin ongelma suomalaisilla, joiden opintolainana oli yli 5 000 kruunua pienempi kuin ruotsalaisten, vaikka elinkustannukset olivat yhtä suuret.

”Yhtä hulluja”

Havaintoni ruotsalaisopiskelijoiden alkoholin käytöstä jäivät vähäisiksi, sillä vapaa-aika vierähti useimmiten suomalaisten seurassa. Asuntola-alueella näkyi silloin tällöin humalaista ruotsalaista jenginuorisoa, mutta selvästi juopuneita isäntämaan opiskelijoita pyöri vain Krogenin kulmilla ja käytäväjuhlissa. Pari vuotta remuisassa asuntolassa majailut englantilainen Mary arveli, ettei suomalaisten ja ruotsalaisten juomatavoissa ollut suurta eroa: ”Yhtä hulluja. — En tiedä. Suomalaiset ehkä sittenkin rauhoittuvat nopeammin.”

Otaksun, että ruotsalaisten alkoholin käyttö oli vähän hillitympää. Käsitykseeni on voinut vaikuttaa se, että viikonvaihteessa suhteellisen suuri osa ruotsalaisista matkusti koteihinsa; näin suomalaisten osuus korostui. Ruotsalaiset eivät myöskään olleet läpileikkaus ikäluokistaan, vaan he olivat pikemminkin päämäärähakuista ja opiskelusta kiinnostunutta joukkoa, sillä yliopistoilla ei ole Ruotsin nuorison keskuudessa sellaista hohtoa kuin Suomessa.

Suomalaiset olivat puolestaan myös yritteliästä joukkoa, joka oli uskaltanut lähteä opiskelemaan ulkomaille. Tällaisen vireän ryhmän parissa oli luonnollisesti alkoholiin tottuneita, ehkä enemmänkin kuin ikäisissään keskimäärin.